

Anker Jørgensens nytårstale

Taler

Anker Jørgensen
Statsminister

Dato

1. januar 1973

I november var jeg på en kort ferie på en af de vestindiske øer. Flyveturen gav mig en sælsom oplevelse. Jeg læste om slavernes skibe på vej til slavernes øer. Pludselig følte jeg mig på vej over Atlanterhavet i et slaveskib i syttenhundredtallet. Skibet sejlede forresten under dansk flag. De mange velklædte mennesker i flyet blev forvandlet til sorte mænd og kvinder i slaveskibets lastrum. Der var kun 70 cm, mellem hvert dæk, så det var bedst at ligge ned. Mine tanker var optaget af, om min kone og børn var med ombord, om de stadig var i Afrika, eller de måske var på et andet skib, der gik til et andet marked. Hvor skulle vi hen? – Mon vi nåede frem? – Skulle jeg gense familie og venner? – Allerede mere end 100 af de oprindelig 500 var døde. Jeg var tørstig. Drikkevand var sparsomt og råddent.

Så kom stewardessen med frokost. Hvad ønskede jeg at drikke. Jeg bestilte to øl. Mens jeg drak, sagde jeg til mig selv, at alt det med slaver og slaveskibe er fortid. Det var noget, der foregik i syttenhundredtallet. Men nu? – Nej, det er vi da i hvert fald fri for.

Og dog! Vi ved, at der mange steder på jordkloden findes undertrykkelse og vold, at der er bitre kampe imellem undertrykte og undertrykkere. Stater med egentlige frihedstraditioner udgør et lille mindretal i det internationale samfund. Selv de frie samfund fungerer ikke altid tilfredsstillende. Kampen for frihed, retfærdighed og menneskeværdige kår er evig. Mennesket har aldrig fået noget foræret. Den tekniske og økonomiske udvikling har kun givet kampen

nye dimensioner – ikke ændret dens grundvilkår.

For os danske som vesteuropæere vil 1972 især blive husket for to skelsættende begivenheder:

Danmarks medlemskab af EF, der træder i kraft i dag. Gennemførelsen af Den tyske Forbundsregerings forsoningspolitik mod øst.

Mon ikke de fleste danske ser noget løfterigt i, at vi går ind i EF netop i en tid, hvor forbundskansler Willy Brandt står som leder af et af de betydeligste medlemslande. Det synes et godt varsel både for det fremtidige Europa samarbejdes øst- og dets vestpolitik og for Europafællesskabets egen indre politik. Vi har meget til fælles med den ånd, der i dag præger den tyske Forbundsrepublik.

Men der har i 1972 været mange træk i udviklingen, som vækker uro og bekymring: Den stadige krise i Mellemøsten. Flykapringer mange steder i verden – vi vil ikke mindst huske tragedien i München. De enorme flygtninge problemer, som vi senest har set under krigen i Bangladesh. Irland, hvor borgerkrigen stadig ulmer. Og Vietnam. Også her fortsætter de umenneskelige lidelser.

Jeg hørte en mand sige, at vi snart ikke kunne holde ud at høre mere om

Vietnam. Men hvad med dem, der daglig mærker krigens følger. Mon de kan holde det ud? Vi har ikke lov at blive trætte.

Jeg tror, vi bliver fattigere den dag, vi ikke mere oprøres over, at mennesker lider nød. En årvågen verdensopinion, der lever med i begivenhederne, og som kan skabe grundlag for en international moral- og retsopfattelse, er et af de vigtigste elementer i håbet om en bedre fremtid. Den dag, vi bliver kolde, slukkes håbet.

Det lykkedes ikke at få fred i Vietnam i 1972, og to ugers voldsomme bombardementer af Hanoi og Haiphong har lagt større dele af disse byer øde. Men vi ved i dag, at fredsforhandlingerne kommer i gang igen.

Er det naivt at tro, at fred i Vietnam nu snart vil være en kendsgerning? Kan man forhandle så langt og være så tæt på freden – og så opgive den? Vi troede, at freden var nær, men blev skuffet og håber nu igen, at det lykkes at besejre de blinde kræfter, der er ved at sønderknuse Vietnam. Det må være demokratiernes opgave at tøjle disse blinde kræfter, at genindsætte mennesket i dets rettigheder. Den første prøvesten i denne opgave hedder: Fred i Vietnam.

Vi taler ofte om demokrati og samarbejde mellem nationerne. Hvem skal vi samarbejde med – hvordan og hvor langt? Det er ikke et nemt spørgsmål at få stukket ud. Lad mig give to eksempler:

Det er en belastning for det indre samarbejde i den vestlige verden – som er af vital betydning for os alle – at det også omfatter lande, som har sat de demokratiske frihedsrettigheder ud af funktion.

Vi skal søge at udbygge forbindelserne med landene i Østeuropa, hvilket bl.a. nu endelig medfører Danmarks diplomatiske anerkendelse af Øst-tyskland – DDR.

Samarbejde og sameksistens er nødvendigt for freden. Men det indebærer ikke, at vi godtager vold, overgreb og lidelser, som mennesket møder både i vest og øst.

I vort eget samfund må vi kende vor besøgelsestid. Demokratiet må fastholdes og udbygges. Det gælder det enkelte menneske, familien – hvilken familietype vi end foretrækker – og det gælder vort danske samfund som helhed. Det må være en hverdagsopgave for hver enkelt at arbejde for, at vort demokrati kan være en af de faste bastioner i en urolig verden.

Demokratiet er ikke fuldkomment, men – som det er sagt – alle andre styreformere er værre.

Demokratiet skal love i de resultater, vi opnår. Bedre undervisningsvæsen, større social trykthed, øget omsorg for syge og gamle. Højere realløn, større lighed i arbejdslivet mellem ejer og lønmodtager og mellem mand og kvinde.

Demokratiet kræver også en økonomi og et erhvervsliv, der fungerer godt og er det fundament, hvorpå vi skal bygge en forbedring af leveforholdene.

Jeg mener, vi har en god udgangsposition. 1972 har været et godt år. Beskæftigelsen er god. Produktionen er stigende, og vi har kunnet afsætte vore produkter. Der er rettet betydeligt op på betalingsbalancen. Men vi har stadig problemer, og nye vil melde sig. De må imødegås med den nødvendige økonomiske politik. Den økonomiske maskine regulerer ikke sig selv. Der skal med mellemrum justeres for at holde den rigtige rytme. Hertil kommer de problemer, som velstandsudviklingen i sig selv skaber, problemer som vil stille store krav til vor tilpasningsevne og livsholdning. Jeg tænker på miljøproblemerne og spørgsmålet om en bedre husholdning mod naturens ressourcer og respekt for de naturlige kredsløb, som betinger selve tilværelsen.

Der er ingen tvivl om, at de offentlige udgifter og investeringer også i de kommende år vil stige ganske som i andre velstående lande. Vi er dog i de senere år kommet ind i en periode, hvor stigningen har været for stærk. Vi har søgt at bremse op, og det vil være en af de første opgaver i det nye år at optage forhandlinger om yderligere begrænsninger i statsbudgettet. Det kan næppe undgå at gøre ondt visse steder.

Jeg sagde før, at demokratiet skal leve i resultaterne. Mængden af resultater har vært imponerende, men demokratiet skal også måles på kvaliteten af resultaterne.

Demokratiet fungerer blandt andet igennem livet i de store folkelige interesseorganisationer. Jeg har selv ofte oplevet det inden for arbejderbevægelsen, selv om der naturligvis også har været skuffelser.

For nylig deltog jeg i møder inden for landboorganisationerne på Lolland/Falster og i Nordjylland. Det var en oplevelse at se de fyldte huse og interessen omkring landbruget, altså omkring fagets problemer. Demokratiet lever ikke mindst der, hvor den enkelte står mod sine daglige problemer. Kan man så i tilgift få lejlighed til at kritisere eller debattere med de ansvarlige, kan aktiviteten nå uanede højder.

Men måden, demokratiet fungerer på, er under stadig fornyelse. De senere år har samfundsdebatten drejet sig om nøgleord som medindflydelse og medbestemmelse, og på det sidste er begrebet økonomisk demokrati, forstået som medejendomsret, kommet kraftigt frem. Jeg tror, at der er bred enighed om, at vi skal arbejde for en demokratisering i arbejdslivet, men vandene skilles ofte, når der skal tages stilling til den praktiske udformning. Under alle omstændigheder tror jeg, at demokratiseringsprocessen må fortsætte. Den er udtryk for en stræben imod en bedre måde at leve og arbejde sammen på. Den hører med til den forbedring af miljøet, af livets kvaliteter, som også var emne for drøftelserne på topmødet i FF i Paris i oktober 1972 om udformningen af Europas fremtid.

Jeg kan ikke slutte denne tale uden at nævne Kong Frederik IX's død i 1972. Han var et bindeled til den sværeste periode i Danmarks nyere historie, og han havde i sit væsen nogle af de egenskaber, vi sætter mest pris på. Vi mindes særlig

den hjertevarme, der strålede fra ham. Han var folkelig, ligetil og troede på sine medmennesker.

Hans død betød det historiske for os, at Danmark for første gang i knapt seks hundrede år igen fik en kvindelig regent – Margrethe II.

Vi lever i en tid præget af teknik og organisation, det kan jeg måske bedst symbolisere ved et jetfly og de store internationale organisationer. Vi har alle sammen en historisk bagage af traditioner spændende fra slaveri og så til frihed. Vi må ikke bukke under for et slaveri, som teknik og organisation vil kunne bruges til. Vi skal bruge vor viden, vor erfaring til at forme og berige den menneskelige tilværelse.

Jeg ønsker alle et godt nytår!

Kilde

Mellbin, E. F., & Mellbin, F.-M. S. (2011). Nu gælder det Danmark! □: statsministrenes nytårstaler. (1. udgave.). Lindhardt og Ringhof.

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

Nytårstale, Socialdemokratiet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/anker-joergensens-nytaarstale-1973>